

de Nederlandsche letterkunde groot heeft gemaakt, tot een zelfstandig, kernachtig stijl, een prozaschrijver vol merg, vol zout, vol van gekristalliseerde geestdrift."

De vraag is daarom interessant, welke elementen dan die stijl van Dr. Kuypers te aanschouwen geeft.

Hij is allereerst overtuigend door zijn overtuiging. In dezen stijl begint het betoog, nadat de lezer door het gestelde ten volle overtuigd wordt geacht. Het betoog gelijkt de nadere uiteenzetting van hetgeen men als het ware reeds tezamen overeengekomen is."

Als een van de talloze voorbeelden van dit stijl-karakter kan gelden het voorwoord van „Als ge in uw huis zit". Dat vangt aan met het gestelde, aldus: „Het huisgezin is de wonderlijke schepping Gods, waaruit geheel ons menschelek saamleven zich vanzelf ontplooid heeft". En dan volgt: „Vergelijkt ge dan ook den volkstoestand onder Israël met dien in Rome en Griekenland, dan springt niets u zoo fier in het oog, als de veel hoogere plaats der eere, die het huisgezin in Israëls volksleven inneemt". In die woorden „dan ook" nu ligt het essentiële stijl-element, waarover het hier gaat. Twijfel aan de schoonheid en heiligheid van het huisgezin is buitengesloten en daarom gaat Dr. K. „onmiddellijk" concluderen en het object zijner verzekering breedte illustratie geven."

In dit typeerend karakter is Dr. Kuypers stijl axiomatisch d.w.z. hetgeen beweerd wordt is zoo evident, dat bewijs overbodig is. En „dat axiomatische van Kuypers stijl past zeldzaam gaaf bij zijn systematisch-didactisch karakter". De constructie van Kuypers stijl is immer betoogend... nimmer is hij lyrisch exclamatief."

Nu heeft dat axiomatische verschillende consequenties. Allereerst is het „van bijzondere invloed op Kuypers betoogtrant. Hij kan door dat axiomatische een stellig, kort betoog geven... Hij vindt zijn kracht immer in sprekende tegenstellingen."

Verder „is het altijd het middel, om het bestredene te vernietigen en de verwerping is een gevolg van het als volstrekt rechtvaardig of volstrekt logisch aangenomene."

En dan bergt het allerlei krachten in zich: „activiteit, het archaïsme, de populariteit, de klimax, het beeld, de beknoptheid."

In „Bijzonder is van deze de klimax merkwaardig. „Kuypers ontroering komt in de klimax tot haar recht. Deze vlijmscherpe intellectuaal is niet een on-ontroerde, maar hij heeft zijn ontroering immer in de hand". „De inhoud van het gezegde wordt voortdurend heviger en voller, maar blijft samengeknepen in de vuist van den stijl."

Als tweede hoofdtrek van Kuypers stijl moet genoemd het beeldende.

„Nooit (echter) is het beeld (bij hem) waarnemingsbeeld of resultaat van verdiepte waarneming, gelijk bij het impressionisme der tachtigers. Het is altijd gedachtebeeld. Het beeld treedt hier op als vergelijkingsobject voor de primair-aanwezige gedachte...". „De schrijver ziet zijn ideeën, hij

ziet ze verstoffelijkt in zijn geest." En de uitwerking van die sterke beelding bij den lezer is buitengewoon. „Zijn voorstellingen bespringen u, ze komen dreigend op u af, ge verkeert in een door intellectuele phantasie nieuw geschapen wereld, waarin ge door lastbare angsten en zekerheden zijt omringd."

Ten voorbeeld kan gewezen worden op de passage uit „Als ge in uw huis zit", over de verhouding tusschen het lichaam en de zonde... „Als iemand geëldoroformiseerd is, kan er, zoolang die verdooving duurt, niet één zonde door hem worden uitgericht. Maar is het lichaam wakker en werkzaam, zoodat de zintuigen waarnemen en de ziel door onze beweeg-zenuwen de beschikking over ons lichaam heeft, dan staat de poorte open en rijdt de booze zonde uit...". Door deze actieve, beeldende constructie worden de zintuigen als handelende persoonlijkheden en de zonde, de booze zonde, die uit rijdt, wordt een concreet monster. En het beeld wordt gezeene werkelijkheid.

Derde belangrijk stijl-middel van Dr. Kuypers is het archaïsme. Hij geeft „nieuwe woordvorming uit den schat der historie."

De schijnbaar of werkelijk verouderde uitdrukkingen worden bij hem weer nieuw.

„Dit archaïsme past wonderwel bij de kortheid van zijn stijl, bij zijn actief verbeelden, bij zijn kernwoorden, die, vaak geheel natuurlijk gevormd, door hunne plaats in een bepaald verband hun werking verrichten." De bekende stomme-e uitgang is hem b.v. middel ter onderscheiding: hij spreekt van Zondagsruste, wanneer hij de Zondagsheiliging van het Calvinisme bedoelt, maar van Zondagsrust, waar hij het begrip aanduidt als een algemeen sociaal programmpunt.

En nu is er „van het archaïstische naar het populaire maar één stap". Want het leeft in den kring, „voor welken de oude statenbijbel dagelijks brood is"... „het staat vlak naast de eigenaardige, kernachtige volksbeelding", maar ook „het komt er uit voort". Vandaar dat het begrepen en gewaardeerd wordt, populair is in den goeden zin van het woord. En, omdat het door den Schrijver „verheven wordt tot een persoonlijke en zelfstandige waarde" heeft het ook grooten invloed.

Zoo is dan Kuypers stijl een geheel eigen stijl, krachtig, suggestief, beeldrijk, en vooral ook invloed-oefnend in den kring, die allereerst de zijne is. Grammaticaal is hij niet immer zuiver: maar ook op die onzuiverheid staat weer het persoonlijke stempel. (Weglaten van werkwoordsvormen b.v. waar dit in strijd is met den grammaticalen regel, versterkt bij Kuypers in hooge mate het rhythme en is zoozeer typeerend voor den Schrijver, dat „een grammaticaal zuivere Kuypers ware een Kuypers, die de afstemming aan zijn eigen stijl ontnam".

Wij begonnen in het vorige nummer ons artikel met te spreken over het interessante van dezen bundel en deden daarbij niet het minst op een studie als deze.

baar bleef, bij den één, sterker, dan bij den ander, het „Wij wilden Jezus wel zien". Nu hebben wij, uit den aard der zaak, alleen maar geleid op de duidelijk-op-Jezus-zich-richtende uitspraken. Maar, is het zoo in het algemeen al niet, om een voorbeeld te nemen, dat er, achter uitingen, die van haat getuigen, een felle dorst naar liefde branden kan, daarom zoo lieflijk, omdat men zoo bitter het gemis aan liefde ondervonden heeft? Zoo zou het toch ook wel eens kunnen zijn op het terrein, dat wij nu betraden hebben: achter woorden, die geheel anders aandoen, kon wel eens een sterk verlangen naar Jezus leven. In elk geval moeten wij, die Jezus kennen en hebben te dóen kennen, een ieder in het zijne, d.w.z. op de plaats, waar God hem stelde, maar dan ook in het werk, dat God hem gaf te doen in deze wereld (dat nooit buiten Christus om kan gaan) daarmee zeer ernstig rekening te houden. Ik geloof, dat een groot gedeelte van de door ons behandelde literatuur ook, ondanks al het andere, dat er van gezegd worden kan en moet, hiervan spreekt, dat er, in alle mogelijke levenskringen, in den modernen tijd, een, zij het dan veelszins-vage en onbestemde, misschien zelfs wel ten deele onbewuste, honger naar Christus heerscht. De praktijk leert dat toch ook slag op slag, als men met buitenkerkelijke menschen in aanraking komt: er zijn er velen, die wel zouden willen, maar, om welke reden dan ook, niet kunnen gelooven (al willen wij natuurlijk niet dit zeggen in geen enkel opzicht de verantwoordelijkheid en daarmee samenhangende schuld van den modernen mensch, wat dit alles aangaat, ontkennen, maar dat is nu niet in de allereerste plaats in het geding).

De haatzware zanger van Collem (van wien ik eerder geciteerd heb dat schrijvende „Gebet te Waalwijk") belijdt het ook:

Ik heb U steeds gezocht in al mijn jeugd,
Ik zou U nimmer vinden, ik ben ouder
En altijd woegt ge op mijn hoofd en schouder,
Maar nooit heeft uw geluid mijn oor verheugd.²⁾

Bitterder is deze levensarmoe misschien nooit beleden, dan in deze woorden van den dichter Alfred de Musset (1819-57):

Want het is interessant voor ons, die de be tekenen kennen van Kuypers geschriften en weten, hoe groote invloed daarvan is uitgegaan, na te gaan, in hoeverre ook de stijl van die geschriften daarbij factor van belang is geweest. Uit eigen lectuur van Dr. Kuypers boeken kennen we de elementen, die Dr. Ritter hier aangeeft, maar hij doet ze ons zien in hun wezenlijke waarde en vooral ook in hun persoonlijk karakter. En ook, hij leert ons verstaan, waarin dan het merkwaardige van hun effect is gelegen.

Men leze voorts naast deze analyse eens die van Lohman's stijl, zooals die in de onmiddellijk volgende studie van den bundel gegeven wordt. Dan zal men ervaren, dat het beeld nóg meer spreken gaat. En het resultaat van de lectuur zal wezen, dat men Dr. Ritter dankbaar is voor wat men van hem heeft geleerd.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK.

Het zingen in onze Kerken.

Het ligt niet in mijn bedoeling te schrijven over de al meermalen besproken kwestie, of het gewenscht is naast de psalmen nog meer gezangen voor kerkelijk gebruik toe te laten, dan op 't oogenblik het geval is. Mijn plan is een en ander te zeggen over de wijze, waarop in onze kerken wordt gezongen. Bekend is het antwoord, dat de beroemde Engelsche predikant Spurgeon gaf, toen hem, na een verblijf in Holland, gevraagd werd, hoe het zingen daar in Holland in de kerk wel klonk. Hij meende het te moeten vergelijken met het geloei van de koeien van Bazen. Natuurlijk is dat wel wat overdreven, maar toch zal ieder, die wel eens een dienst heeft bijgewoond in een kerk in Engeland, onmiddellijk toestemmen, dat er een geweldig verschil is in de manier waarop bij ons en daar de kerkelijke liederen worden gezongen. Gelukkig wordt het wel iets beter, maar er moet nog heel wat aan veranderen voor ons kerkelijk gezang zoo beschaafd klinkt als in de Engelsche kerken.

Wat valt er dan zoo al op aan te merken? Er zijn altijd nog menschen, die meenen, dat ze liefst zoo hard mogelijk moeten schreeuwen. Zoo hier en daar zitten enkele kerkgangers, die meenen elke lettergreep evenveel recht te moeten doen: na elke noot, die ze gezongen hebben, scheppen ze even adem, om weer met nieuwe kracht de volgende noot te kunnen uitgalmen. Gingen dominee en voorlezer eens op dezelfde manier hun preek zeggen en de Schriftgedeelten voorlezen, ze zouden waarschijnlijk steen en been klagen over de eenonige voordracht, waardoor het onmogelijk is het gesprokene te volgen; laten ze zelf bedenken, dat hun zingen het gemeentegeluid evenzeer misvormt. Het schreeuwen wordt meestal niet nagelaten, ook wanneer de organist duidelijk aangeeft door zijn zachter spel, dat het psalmgedeelte zacht dient te worden gezongen. Met evenveel geweld zingt men: „Looft, looft, mijn mijn, den Heer met alle krachten" en „O, mijn ziel, wat buigt g' U neder?" 't Zijn immers beide bekende melodieën en dan kan men zich eens uitzingen.

Tu gloire est morte, ô Christ! et sur nos croix d'ébène
Ton cadavre céleste en poussière est tombé.
Et bien! qu'il soit permis d'en laisser la poussière
Au moins crédule enfant de ce siècle sans foi,
Et de pleurer, ô Christ! sur cette froide terre
Qui rivalise de la mort, et qui mourra sans toi.

Het is A. L. Constandse, de bekende „vrijdenker", die in zijn boekje: „Christus en de romantiek" deze woorden aanhaalt en ze aldus vertaalt:

Uw roem is dood o! Christus, en op onze ebbenhouten (kruisen)

Verviel uw hemelsch lijk tot stof!

En toch! laat het 't minst geloovig kind dezer geloof (looze eeuw)

Geoorloofd zijn, dat stof ervan te kussen,

En, o! Christus, te schreien over dezer koude aarde
Die leefde van uw dood, en zonder u zal sterven!

* * *

Nu vraagt ge mij, wat wij met dit alles van doen hebben? Het lijkt mij niet onduidelijk: wij zijn gezegend met de kennis van het ongeschonden beeld van onzen Heere Jezus Christus. Nu is de primaire vraag: wij hebben wij allen Jezus waarlijk lief? En dus, direct daarop volgend, moet de vraag aan de orde gesteld: wat doen wij met dien zegen, wat doen wij met dat rijke Jezus-beeld? Denken wij ons in, wat dat aan diepten in zich bergt en aan levens-consequenties met zich brengt? Toonen wij dat beeld aan de wereld, in het midden waarvan wij wonen? Toonen wij het in onzen levenswandel? Maar ook in ons werk, ik bedoel nu ook ons wetenschappelijk werk? Doen wij het ook zóó, een ieder in zijn eigen vak, dat de moderne mensch ons verstaat? Vagen wij, wat ons aangaat, ook navels weg, die hem het uitzicht zouden kunnen belemmeren op het zuivere beeld van Jezus, den Christus der Schriften? Zijn wij bij machte, worstelen wij er ook om, de sluiers te scheuren, die de moderne mensch, op welk terrein dan ook, zichzelf gewoven heeft? Laat ons het wel verstaan: de moderne mensch, die Jezus als den Christus verwerpt of verveert een geschonden beeld van den Heiland, draagt zijn eigen schuld. Maar wij onzerzijds, wij moeten zorgen, dat ons geen spoor van schuld drukt in dat

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. LE COINTRE.

XXIX. (Slot.)

Zoo hebben wij dan iets gezien van het beeld van Jezus in de moderne literatuur en willen wij thans met een enkel samenvattend woord ons overzicht besluiten. Het is wel heel duidelijk (gelijk wij het ook één en andermaal, bij onze bespreking, nadrukkelijk aantoonde) dat, wat wij zagen, nu nog afgedacht van die literatuur, die zich bewijst tegen Jezus Christus keert, ons deel zien: een veelszins-geschonden Jezus-beeld. Want, al wat de mensch uitdenkt naast en boven hetgeen ons door God-zelf aangaande Zijn Zoon is geopenbaard, is in zichzelf schending van het in Jezus Christus in alle volkomenheid-uitgedrukte, beeld van Gods zelfstandigheid, hoezeer het soms ook, om één of andere reden, momenteel heksen mag. Dit staat onder ons vast. Men heeft onzen Heiland eens geschonden, ten doode, men doet dat, ten opzichte van Zijn beeld, op velerlei wijze, nog steeds. Waartegen past ons ernstig verweer.

Ook ben ik het eens met de uitspraak van Dr. P. Eldering: „Het oordeel over al deze, voor 't grootste deel oncrisische en fantastische Jezusbeelden kunnen we gerust aan de geschiedenis overlaten. Er zal niet veel van overblijven".¹⁾ Als dit van vrijzinnige zijde opgemerkt wordt, kan men dit oordeel van rechtzinnige zijde gerust, dubbel-onderstreept, overnemen!

Toch valt er voor den aandachtigen lezer hier ook wel wat te leeren, en dat niet alleen in negatieve, maar ook in positieven zin: onze blik wordt gericht op dingen, die wij zóó nog niet hadden gezien en waarvan wij zeggen moesten, dat hun, in het geheel van onze beschouwing, ook inderdaad een plaats kan en moet worden ingeruimd. Maar, dat zal zich, uiteraard, slechts tot, betrekkelijk, ondergeschikte details beperken.

Belangrijk is ons het feit, dat in dien overvloed van uitspraken, van zoo verschillende zijden komende, hoor-

waren het gelijkelijk zo geloven, wat hoefde te zijn steun van l en wannier

Men liet z misschien e verpozing" tig worden van den ka tood in te waag ik te de tekst wor hun arbeid, gezang het dat werk sen al veran aanvaardn quentie: NID Woord wor gedeelte van moet dit z niet zoo he bekend, leidt gezongen. I blijkt dan o niet bewust vers. Zoo k rje, in al toch ideenk liden, zich. liden voorb deel zal w Het overgro ch dit ec teerste lied. Er zijn aals merkingen t wen naliel, voor letterg boveral, wa van de wo in de wijze.

Wat te d de samenw bereiken. V voorleest, c en bovendien us van be enkele wel het resultaat ten eenve deling van rukter van Een koraal, noten en d niet zoo d kanna's er doet men te wachten, kanna aan door en ve den regel.

geheel: no wij ook ge beeld hem

Tot dien wil dit wo veel te doe matiseerde schen en kanna van kringen van elders, ma En, berg rijkste sch van deze w eigen rijkde maken, ook de Geest o onze artist knnen, d

Wij moe mensch, in wien, naar merige erk wordt geva ale in het moet de Dan zij begrippen, ook knnnen

Ik kan v nu niet n is het ook wil toch E het Evang weinig, ges ledie is n Ik kan n duidelijker wijzen: ik gevoelt da voor te s proletariërs wij er me om dieper

ms. die de be-
riften en weten-
itgegaan, na te
die geschriften
oest. Uit eigen
kennen we de
geeft, maar hij
like waarde en
akter. En ook
het merkbaar.

alyse eens die
de onmiddellijk
gegeven wordt,
leeld nog meer
de lectuur zal
ar is voor wat

C. T.

K.

n.

schrijven over de
het gewenscht te
n voor kerkelijk
dik het geval is
over de wijze
en. Bekend is het
predikant Spur-
Holland, getragt
and in de kerk
vergelijken met
Natuurlijk is dat
dar, die wel een
erk in Engeland,
geweldig verschil-
aar de kerkelijke
ordt het wel iets
aan verandering
daar klinkt als

merken? Er zijn
ze liefst zoo hard
en daar zitten
lettergreep even-
noot, die ze ge-
men, om weer met
unnen uitgalmen.
dezelfde manier
ten voorlezen, ze
klagen over de
aanomkelijk is het
denken, dat hun
misvormt. Het
ten, ook wanneer
zijn zachter spel,
worden gezongen,
zoof, looft, mijn
en" en "O, mijn
n immers leede
ch eens uitzingen.

ios croix d'ébène
est tombé.
sur la poussière,
sans foi,
froide terre
sans toi

bekende "vrijden-
n de romantiek"
vertaalt:

onze ebenhouten
kruisen

ind dezer geloof-
vloze een-
kussen,
ez" konde aarde
u zal sterven!"

alles van doen
wij zijn gezegd
beeld van onzen
naire vraag: wj.
En dan, direct
orde gesteld: wat
wij met dat rijke
at aan diepen in
met zich brengt?
in het midden
ouzen levenswan-
u ook ons weten-
zoo, een ieder in
ch ons verstaat?
weg, die hem het
het zuivere beeld
en? Zijn wij be-
niers te scheuren
terrein dan ook
et wel verstaat:
Christus verwerpt
in den Heiland
rijds, wij moeten
uld drukt in dat

Waren het onbekende melodieën geweest, men zou ze
gelijkelijk zacht hebben aangegeven, of ook niet aan-
geheven, want men is meestal zoo gewoon op eigen
tante te zingen, dat men, ook wanneer men het zonder
aan van het orgel niet afkan, niet op het orgel let
en wanneer het misloopt maar liever zwijgt.

Men let zoo weinig op den inhoud van het lied. 't Is
misschien een bewerking van den tijd, toen men "ber-
verspoezing" of "ter afwisseling" een psalm zong. Geluk-
tig worden deze uitdrukkingen tegenwoordig niet meer
van den kansel gehoord; of daarom de kerk genoeg
toont in te zien de betekenis van het gemeentegedrag,
waag ik te betwijfelen. Wanneer door den predikant
de tekst wordt afgelezen houden de collectanten op met
hun arbeid, terwijl juist het zingen van het psalm-
gezing het meest geschikte moment wordt geacht om
dat werk te doen. Ik weet wel, er is op enkele plaat-
sen al verandering gekomen in dit opzicht, maar meestal
aanvaardt men, als iets vanzelf sprekends, de inconse-
quentie: NIET collecteren als een gedeelte van Gods
Woord wordt gelezen, juist WEL collecteren als een
gedeelte van Gods Woord berijmd wordt gezongen. Toch
moet dit zeer storend werken, vooral als het vers
niet zoo heel erg bekend is. Maar ook al is het
bekend, leidt het toch de gedachten af, van wat wordt
gezegd. Door de manier, waarop gezongen wordt,
blijkt dan ook telkens weer, dat men den inhoud zich
niet bewust is. Men let niet op de betekenis van het
vers. Zoo kan men het teers "k Zal dan gedurig bij U
zijn, in al mijn nooden, angst en pijn", dat we ons
toch indenken als een lied van iemand, die in zwaar-
geden, zich troost met de gedachte, dat eenmaal alle
lijden voorbij zal zijn en de hemelsche heerlijkheid zijn
deel zal worden, moeilijk met volle sterkte zingen.
Het overgrote deel der zangers in onze kerken, schijnt
och dit echter niet in te denken en schreeuwt het
leerste lied even gedachteloos uit, als de Iofpsalm.
Er zijn natuurlijk heel wat meer opmerkingen en aan-
merkingen te maken, maar wanneer men het schreeu-
wen naliert, woorden en zinnen zong en niet lettergreep
voor lettergreep met evenveel respect behandelde en
bevoord, wanneer men zich goed indacht de betekenis
van de woorden zou er een radicale omkeering komen
in de wijze van zingen.

Wat te doen om dit te bereiken? Ik meen, dat hier
de samenwerking van predikant en organist veel kan
bereiken. Wanneer de predikant de psalmverzen zoo
voortleest, dat de betekenis van het lied duidelijk is
en bovendien zoo nu en dan eens wijst op de beteke-
nis van het gezamenlijk zingen, dan zal wel niet in
enkele weken, maar toch wel na maanden en jaren
het resultaat blijken. De organist harmoniseerde de ko-
orden eenvoudig, zooals trouwens een strenge behan-
deling van de melodie vereischt, liefst moet het ka-
rakter van den ouden kerktoonaard bewaard blijven.
Een koraal, met allerlei septima's en octaven en met wissel-
noten en doorgaande noten bewerkt, maakt de melodie
niet zoo duidelijk. Men lette goed op de punten en
koma's en als midden in een regel een punt voorkomt,
dicht men het best, daar een sluiting te maken en
te wachten, alsof de regel uit was. Is er geen punt of
koma aan het eind van den regel, dan gaat men
door en verbindt den regel duidelijk met den volgen-
den regel. Ook de registratie moet duidelijk doen uit-

geheel nooit mag iemand ons kunnen verwijten, dat
wij ook geen moeite gedaan hebben het ware Jezus-
beeld hem te toonen.

Tot dien schoonen, maar voelzins-moeizamen arbeid
wil dit woord een oproep zijn: er is hier zoo ontzaglijk
veel te doen. Rome is ons hier, in haar goed geyste-
liseerd en heel degelijk georganiseerd, apologeti-
schen en propagandistischen arbeid ver vooruit; we
kunnen van de resultaten van dien arbeid, m.n. ook in de
kringen van intellectuelen en kunstenaars, niet alleen
elders, maar ook in ons vaderland, telkens hooren.

En, bergt dan ons Gereformeerd belijden niet de
rijkste schatten, die m.n. ook liggen, waar wij geen stuk
van deze wereld prijsgeven, op dit gebied? Als wij onzen
eigen rijkdom dan maar kennen en productief weten te
maken, ook in en voor onze wetenschappelijke en (als
de Geest ons ook dien ridderslag verleenen wilde) in
onze artistieke prestaties. Niemand zal toch ontkennen
kunnen, dat hier zeer ernstige tekorten liggen.

Wij moeten ernstig arbeiden, om den modernen
mensch, in en door alles heen: bovenal arm, maar bij-
vrij, naar wij hebben kunnen zien, toch ook de sche-
merige erkenning en stamelende hunkering naar Jezus
wordt gevonden, daarin allereerst te beluisteren:
wie in het huis van den modernen mensch wil gaan,
moet de taal van dien modernen mensch verstaan.
Dan zijn er aanknopingspunten voor een onderling
begrijpen, dan bestaat de mogelijkheid, dat wij hem
ook kunnen antwoorden, zoo, dat hij ons verstaan kan.

Ik kan van dien arbeid, die van ons gevraagd wordt,
niet nader in bijzonderheden handelen, misschien
is het ook niet meer noodig, na al, wat gezegd is. Ik
wil toch iets nog met name noemen: denk eens aan
het Evangelisatie-werk onder de intellectuelen, wat
weinig, geschikte lectuur hebben wij daarvoor (in ons
land is men ons daarin al vooruit!).

Ik kan mijn bedoeling met deze artikelen wellicht nog
duidelijker maken door op een bepaald Jezus-beeld te
wijzen: ik bedoel het z.g. sociale Jezus-beeld. Ieder
gevoelt dat het onjuist is onzen Heiland uitsluitend
voor te stellen als de groote Vriend en Helper der
proletariërs b.v. Maar, ieder gevoelt hopelijk ook, dat
wij er met die opmerking niet af zijn: dat beslist roept
om diepere en verdere doordenking van wat het Evan-

gelie van Jezus Christus te zeggen heeft voor de
menschelijke samenleving, met al, wat ze aan schrij-
vends biedt. En daarna komt het er op aan te laten zien,
dat en hoe die beginselen praktisch kunnen worden ge-
realiseerd. Zoo moet dan in een verbeterde mensche-
lijke samenleving uitschitteren de heerlijkheid, ook voor
dat terrein, van het beeld van Jezus.

Als ge het zoo beschouwt, is er arbeid, waarlijk niet
alleen voor de theologen, maar voor de mannen van
alle faculteiten, kon het, in een harmonische samenwer-
king.

Wij moeten in ieders leven treden, zooals Jezus
Christus ook zijn wil en is: voor allen, alle soorten van
mensen, zooals Mevr. Hoogstraten-Schoch het uit-
drukt, „dij maakt onzen Heiland juist tot wat Hij voor
ons is, dat Hij niet voor een bepaald soort menschen nu
een bepaald soort tijden, en een bepaald soort vragen,
en een bepaald soort nooden gekomen is, maar dat
Hij het antwoord is te allen tijd en voor iedereen.“⁴⁾

Bij heel dien arbeid zal het moeten zijn, gelijk Guido
Gezelle in een prachtig vers het heeft uitgedrukt: „Prin-
cipium a Jesu“, waarvan het slot aldus luidt:⁵⁾

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De betekenis der Jeruzalemsche Conferentie.

Rapport I.

De betekenis der Conferentie van Jeruzalem kan o.a.
blijken uit het breed verslag, aangaande haar arbeid.
In acht kloofke deelen, keurig gebonden, ligt dit verslag
voor ons. De 250 afgevaardigden hebben op den Olijf-
berg hun veertien dagen niet ledig doorgebracht! En
men staat verbaasd, dat het hun mogelijk is geweest,
degen veelomvattenden arbeid in zoo korten tijd klaar
te krijgen. Dr Schlunk schrijft dan ook in zijn boek
„Von den Höhen des Oelberges“, dat er ternauwernood
tijd voor ontspanning was, en zelfs de nachtelijke uren
door menigen, vooral door de rapporteurs, werden
gebruikt, om het werk al te krijgen.

Wij nemen deel I ter hand, dat handelt over „The
Christian Life and Message in relation to non-Christian
systems“. Het is een boek van ruim 500 bladzijden,
en bevat een schat van gegevens.

De titel van dit deel is anders dan van het eerste
deel van het rapport der Edinburgsche Zendingconfe-
rentie, want deze laatste luidde: „Carrying the Gospel“,
terwijl het vierde deel, dat meer de stof behandelde
van het eerste deel van Jeruzalem, heette: „The mis-

gatie van Jezus Christus te zeggen heeft voor de
menschelijke samenleving, met al, wat ze aan schrij-
vends biedt. En daarna komt het er op aan te laten zien,
dat en hoe die beginselen praktisch kunnen worden ge-
realiseerd. Zoo moet dan in een verbeterde mensche-
lijke samenleving uitschitteren de heerlijkheid, ook voor
dat terrein, van het beeld van Jezus.

Hem, dien de dichter menigmaal
vergeet, of, erger nog,
durft lasten, volgende, in zijn taal,
den engel van 't bedrog.

(„Hem“ — deze woorden gaan er aan vooraf —
„Hem zij mijn taal gewijdt“)

Dat herte en mond en stemme en al
wat mijn is, Jezus' zij,
en, of ik eens mijn woord ontval,
mijn stemme ontvalle mij!

Dan op, gij Dichtren, schaamt u niet:
voor Jezus de eerste stem,
voor Jezus! en het laatste lied
voor Jezus, nog voor Hem!

Dat geldt, naar het wezen, natuurlijk niet alleen
onzen dichters, maar ons allen, wij hebben allen dit
lied te transponeren in het alledaagsche arbeidsleven,
waarbij wij zullen moeten worstelen om Jezus steeds
meer in het centrum te plaatsen, dan zal Hij ook

sionary Message in relation to non-Christian religions“.

Vanwaar deze verandering van naam? Waarom werd
message, boodschap, vervangen door life and mes-
sage, leven en boodschap? En waarom kwam op
Jeruzalem de ondertitel: in relation to non-Christian
systems, in de plaats van het vroegere reli-
gions?

Reeds hierna blijkt, dat de wereldzending zich anders
oriënteert dan voorheen: zij staat voor andere vraag-
stukken. Het gaat niet alleen om een „boodschap“,
maar om leven, en alzoo om een levensworsteling;
en die strijd moet niet alleen gevoerd worden tegen
de godsdiensten op de zendingvelden, maar ook tegen
den onchristelijken geest in het moederland, tegen de
overal opduikende „wereldgelijkvormigheid“, het leven
voor deze wereld alleen, waaraan op de Conferentie
de naam „secular civilisation“ werd gegeven. De zen-
ding moet dus tegen twee fronten strijden.

De opgave van den inhoud van dit eerste deel be-
staat drie bladzijden, vijf bedrukt. Wij geven dus alleen
de hoofdtitels: Part één behandelt Christendom en Hin-
doeisme, Christendom en Confucianisme, Religieuze
waarden in het Confucianisme, Christendom en Boeddhis-
me, Christendom en het Noordelijk Boeddhisme, Chris-
tendom en Islam. De Christelijke taak tegenover de
verwereldlijking (wij zouden ook kunnen zeggen: Chris-
tendom en cultuur).

Part twee bevat een relaas van de gevoerde discus-
sies, eerst van de discussies in de volle zittingen,
en daarna in de secties.

Part drie geeft drie extra „papers“, saamgesteld op
verzoek van de Conferentie, onder de titels: What is the
value of the religious values of the non-Christian reli-
gions? The evangelistic duty of Christianity: A state-
ment of the case for Evangelisation.

Ten slotte geeft Part vier de door de Conferentie
vastgestelde „Boodschap“: alhier deze boodschap bestaat
bijna twintig bladzijden druks.

Een zeer nauwkeurig bewerkte index ontbreekt niet.

De gang van zaken wordt ons hiermede duidelijk.
Bekwame mannen werden, lang tevoren, aangezocht,
om een piteenzetting te geven van de verschillende
godsdiensten, hun oorsprong daarbij te voegen, en ook
in het bijzonder op de waardevolle elementen te wij-
zen, opdat zoo de verhouding van het Christendom
tegenover die religies kwam vast te staan.

Maar het bleek, dat vooral tweeërlei meening naar
voren trad.

De eene opvatting stelde het licht tegenover de duis-
ternis; bij het Christendom is het licht, bij de andere
godsdiensten is het nacht. Zoo is de taak der zending
eenvoudig: predik het licht!

De andere opvatting zocht meer de geestelijke waarden
in de andere godsdiensten en gaf daardoor den
indruk, dat het verschil tusschen het Christendom en
de niet-Christelijke godsdiensten meer graduëel is, meer
een kwestie van veel of weinig. Zelfs werd de stem
wel gehoord, dat b.v. het Boeddhisme staat in ver-
houding tot het Christendom als vroeger de godsdienst
van Israël tegenover de openbaring Gods in Christus
en de apostelen! In zijn essay over Christendom en
Islam stelde Gairdner zelfs de waarden van deze twee
godsdiensten naast en tegenover elkander.

Twee morgenzittingen der geheele vergadering werden

steeds meer centraal gezien worden in ongeschonden
heerlijkheid door menigen, die nu, indien al, voortleefte
met een ongeschonden Jezus-beeld voor oogen.

En, die arbeid, die van ons gevraagd wordt, in over-
eenstemming met de ons geschenken talenten, waar-
mee wij allen zullen hebben te woekeren, is tenslotte
niets méér, dan de schuldige aflossing van den plicht
der dankbaarheid, de dankbaarheid voor de zalig-
makende, maar ook het gehele bestaan doorlichtende
kennis van het ongeschonden beeld van Jezus, den
Christus der Schriften.

Maar, ach! nietwaar? het betoon dier dankbaarheid!
Laat Gezelle nog éénmaal tot ons spreken in zijn:
„Jesu waar 't den mensch gegeven“, waarin het o.m.
heet:⁶⁾

Ja!... maar van de tien leprozen
waren negen schaafteloozen,
was maar één die wederkwam,
naar die hem zijn kwade afnam.

En ik heb mij naar de negen,
naar den tienden niet, gedrogen,
'k heb vergeten, Jesu mijn,
dat ik moeste U dankbaar zijn.

Laten ook wij dan 's dichters besluit, bij vernieuwing,
nemen:

Werken, rusten, lezen, leeren
zal ik, in den naam des Heeren:
bidden is 't dat leven doet,
bidden maakt het sterven zoet!

En, Gezelle's vraag zij ook ons laatste woord:

Wilt Ge mij, of is 't te late?
Kan 't bekeeren nu nog hater?
Hebt mij weer dan, Jesu, en
maakt dat ik getrouwig ben.

⁴⁾ Zie „De Stroom“, Vrijzinnig godsdienstig Weekblad, Sete
Jaargang No. 7, 19 Jan. '29, in een samenvatting van een
lezing over „Andere Jezusbeelden“.

⁵⁾ Zie zijn „Opstandige Liederen“, Uitgegeven door C. A.
J. van Dishoeck te Bussum, 1919, pg. 67.

⁶⁾ Drukkerij Uitgeverij „Orion“, 's Gravenhage, 1927, pg. 18.

⁷⁾ Zie het reeds geciteerde „Het ongeschonden beeld“, pg. 68.

⁸⁾ Dichtoefeningen, pg. 18.

⁹⁾ Gedichten, Gezangen, etc., pg. 38/9.